

ՏԵՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ՄԱԿԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ

(ՔԵՐՔՈՒԱՄ)

ՏԵՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Կը հոսի գետը հըզօր՝ ժողեթաթախ ծառերուն:
Կը թաւալի մեր ետին,
Կը պոռթկայ վեր՝ ծառուղին ահեղավազ, փրփրուն,
Ճեղքելով մութը ցրտին:

Կը դըզըրդայ հողը յորդ՝ փըլուզումով մը, հեռուն:
Ահաբեկած կ'անհետին
Հսկայ շուքեր, կը կախուին, կ'իյնան ճըշան ճիւղերէն:

Կ'երթան խորերը անյայտ՝
Դաժախարոյր անտառին: Աստղ մը: Երկու: Օ՛ր երէն՝
Ալեկոծման մէջէն ալդ:
Իր աչքերը զմրուխտէ, թաւիչի փայլ կը սփռեն:

Որդայթէ որդայթ՝
Մեր փարոսներն հըրահոս: Կը փըչէ շունչ մը վայրագ
Մեքենան վառ ու արու՝
Ինքնաշարժին խոյացող, որ իր վազքին մէջ կըրակ՝
Հեւք մը կ'ըլլայ դամբներու:

Տէլիֆոններու պէս դարձող կուգան ծառեր շարունակ,
Հետեւելով իրարու:

Մղձաւանջի թեւերով կ'անցնին ծառեր, որ մեր շուրջ
Մեռ տեսիլներ կը փախն:

Մահապարտի գըլուխներ ու արձաններ, դէր ժուռ՝
Յորձանքը մեր լուսեղէն
Գը թափթըփէ, կը նետէ երկու կողքին...
Ի՞նչ մըմունջ:

Ճամբան իր խոր երախէն
Կը հանէ ճիւղ մը յուզիչ, ձայն մը ժայթքող արիւնի:
Ի՞նչ քայքայում... բայց բարի
Ի՞նչ յարութիւն նոյն ատեն: Հոգիս քիչ քիչ կ'ընդլայնի:
Հոգիս մէջ կը սպառի

Ամբողջ աշխարհ մ'անցնալի: Հոգիս կ'ուռի կուրծքիս
տակ,

Արազութեամբ մ'ամենի,
Կալվանումով մը կ'օծուի, մինչ խաւարէն անյատակ,
Անրապառ դուրս կը սահի՝
Ճամբան փիւնիկ՝ մեր առջեւ, կեանքի բացուող լայն
վանդակ:

Նոր է, նոր, նոր, որ անհիմ
Այս հողերէն, թօթուկով մեր կեղծիքները բոլոր,
Այս քառսէն կը ծընիմ:

Շղթաներու կոյտ մ'արդէն կը փչըրէի, երբ մօլոր
Ճամբորդին պէս, կապերն իմ
Կտրած կ'երթամ: Կը հնչեն ադամանդներ մ'ի՞նչ վըրաս,

Ծառերն ի վար ուրուային,
 Ու խաւարին մէջ, ուր լայն վարագոյրներ խօլավաղ
 Մեր լոյսին տակ կը բացուին,
 Կառքին քամին կը պատռէ պաղ պատանքներ: Սեւ երազ
 Սեւ նեխտած ցեխեր՝ խոնջ ուսիս վրայէն, զլիսէս վար:
 Աչքերըս փայլ կ'առնեն չէն:

Սարսուռով կուտան խոյս՝
 Յուշերըս խուլ, տխրահունչ, յօշոտուելով ծառէ ծառ,
 Շուքերու հետ խելասող,
 Որ կը փախին՝ հըրելով փէրիներու պէս իրար:

Գինի ու կրակ կը ժայթքին
 Անիւներէն: Կը յորդի հրթրաթիւռ ձութերէն՝
 Մեծ երգն ուժին ու կեանքին,
 Նըւազն հողին բազմայար, ալեկոծուող, քացրօրէն
 Թրթրացող գիծերուն:
 Զըզողական նոր, խոտոր օրէնքն է զոր երկրաշափ
 Մը մեր առջեւ կը պարզէ:
 Անհունութիւնն է կարծէք, որ խոյանքով մ'ամաչափ
 Կը կտրէ կառքը, որուն
 Շուրջ ռիթմ է, պար, փըլուզում, տարրալուծում
 ու խուճապ:

Աւերներովն իր վարսէ
 Ճամբան տոփոտ կը գրկէ կարապ մը վէս, կ'ըմպէ տաք
 Հովը անոր թեւերուն:

Պրտուտակները սահուն
 Կ'ելեւեղեն սփռելով սեռային դող եւ հեշտանք:

Մոգական գորգ՝ դէպի նոր դանձերն ու նոր ապագան
 Մեր կառքն արդէն կը սուբայ,
 Երազի պէս, գիւղերուն կաղկանձելով, մինչ կ'ոռնան
 Շուններն, ահա, մեր վըրայ,

Ու Յիսուսներ կ'իջնեն վար իրենց մամոտ ծուռ խաչէն,
 Աւերակէ աւերակ

Մեռելները մինչ կ'ողբան, կ'առաջանանք մենք մինչ է'ն
 Վրտանդաւոր եւ արադ

Զառիթափէն, ուր աշխարհ քաջ առաքետներ, իշխաններ
 Ասուպներու պէս ինկան,

Ուր չոր հացի մուրացկան՝ ճղնաւորներ անձնուէր
 Կ'ապաշխարեն, կը խական

Ու լիճերէն դարաւոր, դողդըղայէն կ'ելլեն վեր:

Կը փայլակէ յաղթական

Լոյսէ մանգաղ մը, որուն շառիչին մէջ կը լրսեմ

Պտտեցու ձայն մը անկման

Ու խըլըրտուք մը խժալուր, ձայնն առիւծի մը վըղէն
 Յորդող բաշին ոսկեղող,

Շընամուկի մը սուլման, խոյացման ձայնը վրսեմ,

Ու ճիչ մը մերթ, ձողէ ձող,

Լաց մը խեղճուկ թուռնի, զոր կը խեղդեն քունին մէջ,
 Կանչ, մ'աղաղակ մը հեծող

Թութակներու եւ փախուստ մը յանկարծ ծոյլ, սրնամէջ

Ջայլամներու, մերթ մրուռնչ

Մը լոյսին դէմ մեր ու մերթ ողբ բուխ մը գոռող,

Օձին սահիլը մեր շուրջ,

Կուզիկ թուփեր աղերսող, որ կը կախուին փոսէ փոս,
 Խըլուրդներու կողքին մունջ,

Պիւթոնիսներն ոռնացող, — Ինքնահաւան ու հոսհոս՝

Գինով՝ կուպրոտ ու ահեղ

Գործարանի ծուխերէն: Ծահիճներու ճանճերուն

Խուտումն, հոսումը տեղ տեղ:

Անհունութիւն մը խաղաղ, կը ցոլայ դէմքս՝ հեռուն,

Ուր բարտիներ կաթ ու մեղր

Կենսաբոյր լոյս մը կ'ըմպեն, կէս գիշերին մէջ խորունկ:

Կը թաւալին, կը շրջին

Հողերն ահա, ճգմելով կըլափելով մէկըմէկ:

Ճշարտութեան մը վերջին

Գաղափարները բոլոր շունեցան ձեւը երբեք:

Մարաւ՝ ահա, անուրջին,

Բոյսերն անգամ ապրելու կը ձգտին լուկ...

Յուսարեկ՝

Բայց ոչ մը զիս կ'ողողէ:

Շարփում, հոսում ու փուլում, հակայաթոք, լայնօրէն

Շնչող ծովուն վրայ հողէ:

Հոսում, պոռթկում տենչերու շղթայագերծ... Օ՞ օրբեն

Ձիս՝ ճամբաներն անվախճան:

Նոր վայելքներ. յաղնան սիրտս ու մարմինըս կեանքին

Բարիքներէն, թեթեւան:

Շարփում, խուտում, խօլ վիտում: Ամպերն մեղի կը

կառչին

Շուներու պէս: Կը քալեն

Մեր ետեւէն՝ բիւր աստղեր յաւուն ինչպէս կը կապուին

Ձուկերն արծաթ, շողալէն:

Կարծէք լոյսերն են՝ հըզօր տորմիդներու օդային:

Օ՞ կախարդանք, հրաչի դար:

— Պատրա՛նք, պատրանք, պատրանքին պէս մանկութեան

զօր ինծի

Տղու երազն կուտար:

Շուրջնս գիւղերն ծիրկաթին՝ փայլող կոյտեր են դանձի:

Գիտաւորներ են՝ երկար

Լուսարձակներն, որոնց տակ արտ մ'ընդարձակ

կ'առկայծի:

Լոյսերն արծաթ գուռերու

Պէս կը բացուին, կը դոցուին: Ռատնօններ են ազդարար:

Կամուրջներու սարաբուն

Լայն ջրվիտում է, ծիծաղ: Ճեպընթացները իրար

Կը հայածեն ու հեռուն,

Լըռութեան մէջ, մութոյի դըղըրդալին համազարկ,

Երգ է պողպատ պլպլուի:

Միլիոն, միլիոն մարդկութեան փրսփրսունքն է օդն

ի վեր,

Մըլարձակումն հրաշալի

Գալիքներուն: Նիւթն հողի ու հողին նիւթ է, թեւեր

Կ'առնէ մարմինը մարդոց:

Ու հողի, մարմինի միաձոյլ ծնունդն է, մինչդեռ

Իմ անձս ամբողջ կը փրլի:

Մեծ կախարդանք, բայց պատրա՛նք... Օ՞ խարդակ դար,

դովե՛մ քեզ

Թէ այսպեմ: Դուն սուրբ խոց՝

Որ իմ մարմինս այրեցիր եւ ահա զիս կը փրկես:

Ու, անընդհատ; հողմակոծ
 Կառքիս՝ տակէն անտառին կամարներուն հըրակէշ,
 Ու դաշտերէն, ուր ամրան
 Աւիշին հետ, տեսիլներն են մարդկային հանճարին,
 Ես կը վազեմ անվարան՝
 Անվերջ ու պերճ վայելիքի մը ետեւէն... Օ՛ր փոխութիւն.
 Սահին գիծերը, սուրան
 Յովադավաղ սեւ հողերն, որ կը մղեն զիս վըսեմ
 Քայքայումիս, որմէ ես
 Ապրելու սէրս ու կորովս, ուրախութիւնս կ'առնեմ,
 Փրկուելով խոր ձանձրոյթէս:

Օ՛ր օրհնութիւն, բընութեան մեծ շարիքին, արարչին
 Ըսկզբնական մեղքին մեծ՝
 Գոռոզութեան: Կը փրկէ ահա, ան զիս, առաջին
 Իր թոյնէն վերջ՝ որ կապեց
 Իմ երականբոս, դարձուց կեանքս եղկելի ու ճրղճիմ
 Ողբերգութեան մը, որմէ
 Ես կը փախչիմ:

(Օ՛ր, ի՞նչ ցաւ, ի՞նչ խաթարում, ի՞նչ պայքար).
 Սիրտս ընդհարել ամէն օր
 Ու ընկզմի կ'երթար խոր խոռոչներու մէջ խաւար,
 Նարակներուն դէմ, մոլոր,
 Մըրըրկավար իբրեւ նաւ մ'որ նոր ափեր կը յուսար:
 Սիրտըս ի դուր իր բոլոր
 Ընդվըումով կը ճըշար. չը յազեցաւ դեւն այնքան
 Զոհերէ վերջ. երաշտէն
 Զորքան յոյսերը մէկ մէկ, ընդհարումէն խօշական:
 Խոնջէնք, նողկանք...

Մերթ ընդ մերթ,
 Քաղաքին ցուրտ աղմուկին միանալով՝ մըթագին
 Պարապութեան մէջէն, ղերդ
 Խորխորատ ինձ կ'ոռնար դառն ազապայի մը ողին:
 Երակներուս մէջ ցաւ, տենդ,
 Ուղեղիս վրայ տաք կապար տարածելով կը մտնէր
 Մահուան փափաք մ'անսահման:
 — Զրգալ այլեւս, չըլլեսի սրտակեղեք դանգատներն,
 Կոչն անիմաստ բարձրացման
 Ու չը խաբուիլ, չօրօրուիլ...

Ոչ մէկ իտեալ ու անուրջ:
 Ոչ իսկ արցունքն, — օ՛ր աքսոր —
 Որ ընկրկման ու անկման մէջ ճղմընող սրտին շուրջ,
 Բաքերբար լոյս է հըղօր:
 Ոչ իսկ զինին թշուառին, անոր փարիլը ախտին,
 Գինովութիւնն անձկազին,
 Ու անոր յոյսը մահուան՝ փչրած կեանքէն իր անդին,
 Ճիզն անոր թոյլ ծըփաւքին:
 Երբեմն այսպէս կ'սակածոտ, հեղդ, ջրտնաթոր,
 Գիւային՝
 Կը նայէի մըթասոյգ՝
 Զըզիտնալով թէ մեռած եմ կամ թէ ողջ՝ տակաւին:
 Աշխատանքը բերկրանք, յոյս՝
 Աշխատանքը երազուած փրկութեան լսատ՝ իմ պարապ,
 Յուսալքման օրերուս,

Կը դառնար ցաւ, աղարաման մութ, կուրցընող
 խորվիրապ:
 Ու կրկնութիւն անվախճան,
 Ձանձրոյթ էր ողբ, յողնութիւն, օրերու վաղք
 Հըրատապ,
 Վիժում...

Պար, երգ, խրատիւնք,
 Երբեմն խանդ մ'էր վայրագ, ուրախութեան մը բոցեր,
 Ճիւղերն էին կոյր, ի գուր՝
 Սրտի մը սեւ, քորչումած, ու հոգիի մ'արդէն ծեր:

Երբեմն կրակ էր, սարսուռ
 Երիտասարդ միներու, ցեխին ծարաւն ախտագին:
 Ցասկոտ պոռթկում, զուր ճիւղ էր
 Ինքըղինքէս դալու դուրս, ժօտենայու անուրջին,
 Ընթանալու անհամբեր՝
 Ճամբաներէն արգիլումս, մոռնալու կեանքս հղճիմ:
 Մերկ, լայն դիտեր, կուրծքեր դէր,
 Համբոյր ու բոյր աղիճի, գոխհերու կեանքը վայրագ,
 Սեւ պատարագ... Ի՞նչ երագ,
 Ի՞նչ փրկութիւն... Բայց յանկարծ կ'այրէր ամէն մէկ
 Երակ:

Դարաւոր շունչ մը վերաս,
 Հոգիիս մէջ կը հսկէր, գիտ կը հրէր, կը հրէր...
 Ու ես երկչոտ, դեռ տըհաս
 Տըղու մը պէս կ'անցնէի՝ արագ, արագ՝ անտարբեր՝
 Միմունջներուն, հալածուած՝
 Անտանական աչքերէ, փողոցներէն՝ ուր վէրքեր
 Եին լոյսերն արնոտ, Թաց:

Երբեմն դող մը երկչոտ, դեղեցկութեան պաշտելի
 Դէմ ընկրկում մ'էր յիմար,
 Մինչ սիրտս հարիւր մեղրածոր զանգակներէ աւելի:
 Կը դըղըրդար, կը շողար
 Բարձր սիրոյ մը համար:

Թոյն, խաթարում էր ու ցաւ,
 Օտար ու խորթ էր ինձի հայրենական սէրն անգամ,
 Որուն հոգիս փարեցաւ
 Երբեմն խանդով մը յիմար: Ինչո՞ւ խաբել, ոչ մէկ կապ՝
 Արեան, հոգի: Գողացին
 Օր մը չըթներս՝ կեղծիքէն, պատկերին դէմ արնաքամ
 Ու լլոնցին: Գաղթածին,
 Տասը երկրի արեւով, պատկերներով, ձայներով
 Ես մեծցած մարդ՝ որ իր մօր
 Լեզուով հազիւ կը խօսի: Ոչ մէկ աշխարհ՝ իմ խրով
 Մատենաբուս տակ, որ խրմոր,
 Ըլլար լուսէ կաւ, մարմար: Այլ, խեղճ, տարտամ,
 Ծովէ ծով,

Քայքայումով մ'անաւոր,
 Ջառանցումով մը մեռնող ամբոխ մը լոկ անանուն,
 Եւ ուրիշ մ'որ յոխորտ, սին՝
 Մեզ կ'ուրանար, ինքն իր վըրայ կը գալարուէր օրն
 Իրուն:

Երբեմն թոյլ ու մըթին
Թափառումներ: Հիւանդ, ծոյլ՝ հոգիս կ'երթար
ծովերուն

Յատակներէն, իր ետին
Ջրդէլով հետք մը լոյսի, ըզգայով դադար ու ծրփուն
Կենդանութիւն մ'իւր շորս դին:

Երակներու պէս բուստեր, սէղեր էին փայլող, թաց
Ու ձուկերու պէս արովող

Սրտեր էին, լուսավառ աչքեր էին դէմ դիմաց:
Բայց ոտքերուս տակ քար, հող
Մեղկ ու սահուն սողուններ էին. հոգիս դողն ըզգաց,
Վտանդի մը վախն ահաւոր:

Եւ ընկրկումս էր՝ աշնան անձրեւներէն խայթըւած:
Ու հաստատումս ամէն օր,
Ճերմակ թուղթի մը առջեւ՝ անկարութեանը մտքին:

Ըմբոստութիւնը բոլոր
Իմ վայրենի բնազդներուս: Երբեմն քաղց մը հոգիս
Կը խրթանէր բրտօրէն:
Անձեկներէ չարութիւն մը կը մըղէր յանկարծ դիս՝
Ոտքսակելու ամէն շէնք,
Կուրցընելու ամէն աչք, փրցընելու ամէն սիրտ,
Ամէն լեզու, ամէն շէն
Ժըպիտ ու երգ խեղդելու՝ սինիզմով մը յոխորտ,
բիրտ...

Երբեմն անձրս ամբողջ՝
Սրբբանայու համար՝ լոկ կը կարօտէր սերտ մէկուն:
Կը փնտրէր տառապալ,
Անեղծ հոգի մը, Տիրոջ արդարութիւնն անսահման:
Ու ես եղայ հեղ, դողդոջ:
Եղայ պայծառ, միամիտ՝ ընդունելու համար զայն:
Ջոհաբերում մ'եղայ սին...:

Օ՛ր իմ զղջումըս կ'իղիչ:
Բացուէր են լայն սակայն, իմ
Ահա աչքերըս լոյսին:
Լուսաւորուէր է ներքին ամէն աւեր ու շիրիմ,
Որ մեղմաբար կը սկըսին
Ահա զանձի մը փոխուիլ ու բոցերու յիւրիմ:
Ջարթներ է ուժ մը կրկին.
Վարդն իսկ քնքոյշ, վարդն իսկ հեղ, իր փրկութեանը
համար

Ունի իր փուշը որ մեղ
Յանկարծակի կը փոցէ: Գառնուկն անդամ, հողմավար
Եղնիկն իսկ մեղկ, մեղրի պէս,
Իր մեղքն ունի, երբ երկշոտ կը սըլանայ քարէ քար:
Կը բարձրանայ հողիէս
Ուրիշ հոգի մը հայտաւ: Կը սուբայ վեր՝ սանձարձակ՝
Արտաւազի հրաշէկ ձին:
Ծըփալէ վերջ իմ ձեռքերս՝ լուսածաղէ լուսածաղ,
Տիրոջ ծարաւ՝ մերժեցին
Արդէն փնտրել զայն, առին կառքին սեւ ղեկն իրենց տակ:

Օ՛ր, քայքայում, կ'արթննամ:

Հարուածներով բոունցքներու կը ցնցէ զիս կառքն :Անոր
Աղմուկն անձրև բարերար :

Շողեկառքերն ու նաւերն ես կը լըսեմ . մեծ ճամբորդ ,
Շրջիկն էի ափէ ափ :

Յարալէզներ՝ կը լըզեն հովերը զիս անդադար :

Կը բարձրանայ մեղկ , տարտամ
Մըշուշներէն իր՝ հողիս , որ կեանքին դէմ կը դողար :
Ան կ'ազատի բառերէն ,

Որ մատնեցին զինք ցաւին : Ունայնութեան ,
տրտութեան

Բերին սեւ բոյրը իրեն :

Ու գոհացած իր ներքին յաւերժութեամբ՝ լըռութեան ,
Ազատութեան կը դիմէ :

Ըլլալ մարդ , պարզ մարդ մը լոկ : Ինքզինքը լոկ . . .

Ահա վառ

Արեւածաղը արդէն

Եւ յըղութիւնը վըսեմ : Երկինքներէն դէպի վար

Հեղեղատներն հըրեղէն ,

Եւ անարատ ծընընդեան ահա սարսուռը : Լոյսեր

Որ կը հոսին յամբօրէն :

Շէկ կալաններ վիթխարի՝ հորիզոնին կողմն ի վեր :

Ամպերէն վարդ ու բոլոր

Մտերն ի վար կը հոսի կայտառ ժրպիտը լոյսին :

Արեգնալոյծ , մեղրածոր

Բլուրներն , արտերն ու ծառերն ռառնօներով կը խօսին ,

Մինչ կանյն հըջօր՝ ձորէ ձոր

Կը ծաւալի զիւղերուն աջորներուն : Զով արփին . . .

Ամպերն հեռուն կը ցնդին

Կիսամութին մէջ մոլոշ , որպէս փախչող ուրուական :

Կը փրթի աստղ մը : Կաթին

Նլման ճերմակ ծաղիկներ , լոյսերու տակ մողական :

Մաքրագործուած , սրբացած , ծառերն քիչ քիչ

կը ստանան

Նոր ձեւ , նոր կեանք մը կ'անեն :

Բեմի մը պէս բարձրացող , աշխարհն ամբողջ , քիչ առ
քիչ

Կը բարձրանայ խաւարէն ,

Որուն վըրայ կը հիւսնն մատներն ու ժին ըստեղծիչ ,

Կը քանդակեն յամբօրէն :

Ու անոնց տակ , ամէն ինչ

Մանուկի պէս կը շարժի :

Մոգերու պերճ , անբսպառ զանձերն ահա ամէն դի :

Հարբստութիւն անհաշիւ :

Կոկորդիս մէջ կը սառի խոշոր արցունք մը խանդի :

Հորիզոնէն՝ ձուլարան

Մետաղներու , կը սահի արեւն ահա , կը թափի

Թանձր անուշի մը նման : Եւ ամէն ինչ կը սթափի ,

Կեանք ու պերճանք կը ստանան

Ահա ցեխերն իսկ կատօքիս , որուն կապոյտ թեւերուն ,

Կամարակերպ վլխուն վրան

Ինկած ցողերը մէկ մէկ կը փալթըլան , թրթրոուն ,

Թրթրոաթիւն : Կը սուրան

Արշուն ի վեր բիւր գիծերը գոյնըզգոյն լոյսերուն :

Լոյսեր, որայ առ որայ՝
 Առաստաղին տակ թաւշուտ բարձերն ի վեր կառքին մեր,
 Վէտքեր, շողեր անաբաս,
 Բիւրեղի նուրբ կոհակներ, զորքս իրար կը խառնէ
 Ու կը նետէ պատէ պատ,
 Թեւ մը շուքի, պըտուտակ մ'որ կ'սունէ նոր նոր թափեր:
 Արեւն ու միս, ու ծառեր ծաղիկ, շրթներ աննդաղին,
 Պիտի դառնան կարծրը վէժ՝
 Ճառագայթներն իր բոլոր:

Արեւն ելաւ. կը բռնկին
 Ահա, հողերն, կը հնչեն՝
 Պղինձէ լիճեր, մինչ կ'ուռի ձայնը գիւղի մը զանգին
 Լիճի մը պէս, մինչ ծովի
 Կըծու բամբի խենթն ի խենթ կը սըլանայ տունկէ տունկ:
 Թեւթափելով կը ցցուի
 Մըլուչներուն դէմ փախչող, սփռելով բոյր, փռելով
 շուք՝

Դեղին, կարմիր ու ծաւի:

Արեւն անցաւ ծառէ ծառ, թափեց ծոցէն ճիւղերուն
 Թռչուն, սուտակ ու բեհեզ,
 Կատարներէն ծառերուն, որ քրքիլով մ'արծաթէ
 Աղջիկներու լուսագէտ,
 Կը սըլանան, կը ցայտեն,
 Կը խոնարհին դէպի մեզ:

Կառքին վրայ՝ ստանկան կը թրթրան բաժակներ
 Բիւրեղահունչ ու թեթեւ:

Արեւն հասաւ ու ասնձեց, գրկեց, ցնցեց հողը մեր:

Դողդղողացին, առին թեւ՝

Քարերն ահա, փըղոսկրէ, ժրպիտներով անձնուէր:
 Կը թեթեւայ մեր դիմաց,
 Կը բարձրանայ հողը՝ բաց
 Երկինքն ի վեր, նաւուն պէս որ ցողերով է օծուն:

Արեւն եկաւ. կը խօսին

Ճառագայթներն իրարու՝ ժիր, անտարբեր ցաւերուն,
 Մեր լացերուն բոլոր սին:

Արեւն ելաւ փողին պէս մեծ յարութեան մը: Հեռուն՝

Ձայներ, սիւններ լուսաւոր

Երգեհոնի մը հսկայ: Արգասիքի եղջիւր մ'էր,

Ոսկի բրուռնցք, մեծ արօր:

Մաքրեց, հերկեց, ներկեց թաքմ երանդներով հողը մեր:

Արեւն բերաւ մանկութեան

Տեսարաններ: Կը ճօճուի հիւղ մ'իւր ծուխին ծայրէն կախ:

Պարտէղ, ջրհոր, փա՛յտ, փա՛յտ, փա՛յտ. հաւնոց մը,

հաւ, աքաղաղ:

Դէզ մը խոտի, բահ մը վրան:

Պատիկ կամուրջ մը փայտէ:

Առաւ մ'որուն աղեղէն կը նետուի բազ մը շողուն:

Մարդ մ'որ իր ձին կը պայտէ:

Ժայռ մը ծունկի՝ կը մորթէ վիհի մ'եզդին, արտերուն

ակօսները հօտի պէս

Առաջացող: Կը փորեն երկու կեներ, հողն որուն

Ձաւակներն են պարզ ու հեզ:
Առտուն կանուխ կը փորեն, գլուխներն կախ կը բանին,
Մինչ անհունին վըրայ, ես
Նստած՝ կ'երթամ, խորթ արդէն՝ հողին, գիւղին,
արօրին:

Օ՛ր թագուհիս, կը լրսե՞ս,
Նըւազս այս նոր. արթնցի՛ր: Քեզ կը փրկեմ տրտազին
Մեզ ընկնող մութ անտառէն:
Ձարչարուեցար ինծի հետ, տարիներով: Դէպի կեանք:
Ահա ընդմիջտ կ'աղափախ
Իմ թուղթերէս, գրիչէս, խեղճութենէն ուր չորցանք,
Նոպաներէն թախիծիս...

Կր սեղմեմ կինը ահա, որ կ'արթննայ: Կը ժպտի:
Ապակիին ետեւէն
Կարուսելը կը դիտէ պատկերներուն: Ու բուստի
Գոյն շրթներն իր կը պարպեն
Մնացորդ մը սեւ երազի:

Անկիւնադարձ: Հրէշային
Շուք մը կ'անցնի: Թոքերէս կ'անցնի մանգաղ մը: Ոորին
Ճնշում մ'յանկարծօ Պահ մը վախ:
Կը դանդաղի կառքս՝ մեր դէմէն ելլող կառքին քով:
Դանդա՛ղ, դանդա՛ղ: Հով մը պազ:
Ու ամէն ինչ խտացած, կը թանձրանայ: Համբանքով
Կը բաժնուին ալ ու ձախ

Գիծեր, գոյներ: Ու դանդաղ՝ կ'առաջանան երկու կով:
Դղեակ մ'հանդարտ կը կանգնի:
Աշտարակներն ասպետներ՝ խաղաղօրէն կը նային:
Պազ աչքերուս մէջ քունի
Մանրութիւն է: Ձախ ուսիս մէջ ծով մըն է օդային:
Դանդաղ, դանդաղ, արքենի
Վրսեմութեամբ կը նստին սրտիս վըրայ՝ արեւ հող,
Տարածութիւն:

Մեր կառն իր
Մեղուները կ'արձակէ: Տաք շողիին մէջ սահող
Բզդիւնն է մերթ անոնց ժիր:
Օ՛ր տաք, օ՛ր ջինջ առաւօտ: Երգի ոսկի ծապաւէն
Մը թռչուն մը կը քակէ:

Տերեւի շուք եւ լոյսեր
Կը թեւածեն կրնո՞լ լայն կուրծքին վերայ: Աչքերուն
Մէջ իր խոշոր, ժրպիտ, սէր,
Երկինք ու կարծր աղամառ ու բզէզներ են վառվռուն:
Նուրբ իր առնգերը կ'ուռնին
Ներքին հեքէն, հովերէն, որ կը սեղմեն, կը ծըծեն
Կուրծք իր չըպարտ ուր լըռին
Կը լեցունին քաղցրը յոյզեր: Ու մազերէն ու ծոցէն
Տարաշխարհիկ իր հուրին

Ոորհուրդը:
(Օ՛ր, ինչ բուժիչ սպեղանի՝ մեր ախտին
Համար փառքի: Ջահակա՛լ՝

Տրամութեան դէմ... Օ՛րդդալ
Յընորական սէրէն վերջ, Միսր. մոռնալ մեղեդին
Վշտոտ սրտին... Ի՛նչ վերէժ՝
Ամբոթեան դէմ հոգեկան) :

Անյազ անա, երկնքին,
Ապրումներու գահավէժ,
Կ'աննէ ճամբուն աղմուկին մէջէն սուրցը օծին,
Ու կը ժպտի: Կոկորդէն
Ալիք ալիք լոյսը վար կը կուտակուի: Կ'առկայծին
Շրթներն իր նուրբ, որ կ'ըմպեն
Տարածութիւնը լուսեղ, բոյրի մը պէս ըղլխիւ:
Դէմէն, դէմէն,

Մեր դէմէն
Պարարտ միտերը ծովին, կապոյտ հողին... Տըզու ճիւղ
Մը կ'արձակէ արուստ
Թոշուն մ'յանկարծ հուրիի կանչ մը նուաղուն ու քիչ քիչ
Տօնական բեմ մը, չ'նշող,
Խայտաբերէտ վրաններով, տաւիղներով լուսավառ ...
Ժաշուք: Փարոս մը ճեմակ
Լուսարձակն իր՝ լոյսին պէս իր ետեւէն ձրգած վար
Կ'իջնէ բուրբ մը, բամպակ
Մը մանելով ծովուն վրայ:

Առաջատու մը: Ո՞ր կուպիտ
Միլիոնատէրը կ'երթայ, ծովերն ի վեր հրէշտակի
Թեւ մը բացած, մարգարիտ
Ցանկելով իր ետեւէն: Լրուութեան մէջ կը ծաղկի
Գիւլ քիչ, Թաւ ձայնը ծովին:
Միանելոյճներ, պարիսպներ, տուներ, փեղկեր, վիլլաներ
Կը բարձրանան, կը ցցուին
Հետքահետք: Կը խուսեն հեռագրական տարուբեր
Ձողերն՝ ամէն մէկը վին...

Մինչ կը դառնան, կը սուլեն մեր անիւները անհեղ,
Որպէս հրդեհ, օձ, ուրու,
Որոհ վերայ խոյացող արծիւ, յովաղ... ոռմբ, հեղեղ,
Սփռելով հուր, ծուխ, արիւն,
Այրելով ձութը ճամբուն, թրթռալով ու տեղ տեղ՝

Ձայնագրի սուր աղամանդ՝
Նետելով ճիւղ մը չ'ըզօր՝ մեռնող խըրոխտ կարապի:
Տան մը քովէն հրնաւանդ՝
Կը թնճուկուին երկաթէ չորս զոյգ գիծեր: Թշնամի
Մէկըղմէկու՝ կը սուրան

Գովէ քով, մեծ սուրբուռ պէս կը չողան դէմ դէմի:
Ձեռքեր, նետեր կը քաշեն
Դէպի քաղաք: Յիցերու վրայ թառած, յայտարար
Լայն տախտակներ: Շողալէն

Քաղաքը նոր կը մեծնայ: Ու աչքերուս դէմ իրար
Կուգան բուրբ քաղաքներն
Ձոր եւ տեսայ եւ անցայ: Ու աղմուկին մէջ կ'առքին
Քաղցրը, քաղցրը ձայնն է դեռ
Քաղաքներուն անծանօթ: Աղմուկին մէջ տեղապին
Մանկութիւնս է, որ կ'անցնէր
Մէկ երկրէն միւսն անդադար: Անոր խանդին չափ դեռ
Թարմ

Ունի՞ր մը կ'երգէ կուրծքս ի վեր:
Հրճուանքն է մեծ փոփոխման, օտարացման, այս օտար
Քաղաքին դէմ:

Մովէն դուրս
Եկած աւաղ անսահման: Տարիներուն տակէն՝ վառ
Հոգիս կեանքին անձնատուր:

Տեղատուող ծովէն դուրս եկած աւաղ: Կեանքն իմաստ
Կ'առնէ աշտեղ ու նոր հուն,
Ափին պէս այս պարզ ու մերկ, կ'ընդարձակուի հոգիս
առատ,
Ճամբուն վրայ այս անհուն:

Աւաղը միս է հրեղէն ու լրուութիւն ըսփինքսի:
Ու կեանքն է որ, նորէն նոր, հոս, նորէն նոր կը սկըսի:

Նոր է, նոր, նոր որ անհմ
Այս հողերէն՝ կարծիքներն, մեր կեղծիքները ամէն,
Դառն խնդուքներն հեղնելով, թօթափելով կը ծընիմ:
Կը աւառանին, կը խուժեն
Ու կը հոսին իմ մէջէս, հողերն ահա, մշտախոյս,
Ու պատկերներն... արեւին
Հրաշքն ահա հոս... լուսավառ տարածութիւնը խախտոյ
Եւ հոգւոյս մէջ հնչող վին:

Նոր, նոր է նոր, որ աղկար
Մեր արտունջներն հեղնելով, սիրոյ կարօտն ողբական
Զորացնելով, կարծրը քար
Մը կուրծքիս տակ, կը ծընիմ, զգուանքներէն վերջ
Որ մինչեւ մահ, վատարար այնքան,
Զիս մղղեցին... Ու հրճուանք վերածնման: Կը հրճուիմ,
Մինչ կեանքին ձայնը կուգայ.
Բըջիջներէս իմ բոլոր. ապրիլ, տեւեւ տակաւին:

Տեղատուումն է հակայ,
Փրկարար թեւն է հողին, որ փութերուն տակ ծովին
Կը յայտնուի յանկարծ խոնջ
Ոտքերուն դէմ լուղորդին: Եւ նըւիրման, եւ սէրին,
Յուզումներուն մեր ամբողջ,
Դառն, ալիւրյոզ պատրանքին տեղատուումն է, վերին
Ուժին առնել — դժբախտ... —
Օ՛ր յագեցաւ, ըսպառել ամէն փափաք... կը խայտայ,
— Տեղատուումն է — մարմին
Ահա առած կը շողայ դէմի կղզին յաղթանդամ,
Ջուրերէն դուրս եկած, մերկ
Ատաղիկի պէս: Ու կ'աճի, հարթ, անփախճան պողոտայ՝
— Կ'ընդարձակուի ավին, որ բերք
Մըն է հնձուած ցորենի —, միզերու գէղ լուսավառ:

Տեղատուումն ամբողջ մեր
Ազնուական տենչերուն եւ յուշերուն: Ահա, վար՝
Դիմակն անոր զոր եղայ
Եւ զոր արգէն կ'ուրանամ, վար առած, վար, յաղթարար

Ինչ որ ծեր էր ու արդայ,
Դէմքս ահա նոր գիծերով, երանութեամբ կը դառնայ

Նոր աշխարհին, որ հետուն՝
Գոյներու մեծ բախտանիւ՝ կը թաւալի ինքն իր վրայ՝
Յորձանալար, թրթռուն:

Մեծ արեւցումն է. հողիս, խոյացումով մ'անխընայ
կը մօտենայ քաղաքին:

Հրճուանքն է մեծ փոփոխման, օտարացման, այս օտար
Քաղաքին գէթ: Զանճրոյթին,
Տեղատեղումն է ճիգին. պիտի յոգնէր, ձանձրանար,

Լեռնախոյզն իսկ, սարսուղին՝
Պիտի սոսկաբ կատարէն պարտուած լիւան, եթէ վար
Իջնել չըլլար... Կը բացուին

Ըզգայարանքս, ահա ներս կը խուժէ կեանքը որ զիս
Կ'ամբասպնդէ, մինչ կ'եռան,

Կը բարախեն յարալարժ պրտուակաները կառքին,
Արշաւանքով մ'անվարան:

ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)